

DOI: 10.4467/2391-890XPAH.21.013.15318

Anna Siekierska
(Uniwersytet Gdański)
mgr, anna.siekierska@ug.edu.pl
ORCID iD: 0000-0003-2444-8099

Spuścizna pewnej idei... Zbiory Muzeum Historii Szkolnictwa w Gdyni (1988–1994)

Niniejszy artykuł ma na celu scharakteryzowanie spuścizny po Muzeum Szkolnictwa w Gdyni oraz jej przydatności do badań nad historią oświaty miejskiej. We wstępie zarysowano historię rozwoju muzeów, w których były prezentowane zbiory związane z polskim szkolnictwem. W kolejnej części tekstu omówiono historię gdyńskiej placówki muzealnej tworzonej w celu zachowania pamięci o rozwoju oświaty w regionie, począwszy od uruchamiania pierwszych szkółek wiejskich aż po lata osiemdziesiąte XX w. Dalszy fragment artykułu prezentuje z kolei materiały zebrane w trakcie przygotowań do otwarcia muzeum. W podsumowaniu natomiast zostały ukazane możliwości wykorzystania tychże materiałów do badań nad historią gdyńskiej oświaty oraz rozwojem regionalnego muzealnictwa.

Ramy chronologiczne tekstu stanowią lata 1988–1994 tj. okres od podjęcia oficjalnych działań zmierzających ku stworzeniu muzeum do zakończenia jego funkcjonowania i przekazania zgromadzonych materiałów do Muzeum Miasta Gdyni oraz Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku. Natomiast we wstępie artykułu w celu ukazania historii rozwoju muzeów szkolnictwa dokonano retrospekcji sięgającej drugiej połowy XVIII w.

Zaprezentowana poniżej spuścizna po Muzeum Szkolnictwa w Gdyni stanowi niezbadany jak dotąd zbiór materiałów, stąd w dostępnej literaturze przedmiotu można odnaleźć tylko nieliczne wzmianki dotyczące funkcjonowania muzeum. Informacje takie znajdują się w publikacjach wydawanych przez Związek Nauczycielstwa Polskiego (ZNP)¹. Pozostała cytowana w tek-

---

¹ *Kalendarium ZNP Oddziału w Gdyni*, pod red. M. Wiśniewskiego, E. Biernackiej, Gdynia 2018, s. 25, 28–30.

ście literatura przedmiotu odnosi się natomiast do historii muzeów szkolnych rozwijających się w Polsce na przestrzeni lat.

Idea powołania muzeum, w którym prezentowane byłyby dzieje szkolnictwa, pojawiła się już w XVIII w. Michał Mniszech, członek powołanej w 1773 r. Komisji Edukacji Narodowej, w roku 1775 opublikował *Myśli Względem Założenia „Musaeum Polonicum”*². W rozważaniach swoich zauważył on, że:

Rozrzucone światło, porządek nauk ustanowiono, przepisy Nauczycielom określone, są to w prawdzie najgruntowniejsze kroki względem ciągłego Młodzieży wychowania, lecz te starania, te ułożenia, byłyby może skuteczniejsze, gdyby do nich były przyłączone pobudki naśladowania, wzory pewne, wiodące do prędzejszego i nieomylnego rzeczy poznania. Skracać sposoby nabywania znajomości, jeśli to uczynić i łatwiejszymi, a zatem powabniejszymi³.

Myśli Michała Mniszcha wyprzedziły swoje czasy i nie zostały wówczas urzeczywistnione, bowiem placówki, które gromadziły materiały historyczno-dydaktyczne zaczęły powstawać dopiero na początku XIX w. m.in. we Francji, Anglii czy Niemczech. Natomiast pierwsze na ziemiach polskich muzeum szkolne powstało w roku 1903 we Lwowie⁴. Po dwóch latach powstała kolejna tego typu placówka – Muzeum Macierzy Szkolnej w Warszawie⁵. W 1917 r. również w stolicy, powstało z inicjatywy Samuela Dicksteina⁶ i Jana Hellmanna⁷ Muzeum Pedagogiczne, w którym zgromadzono pomoce dydak-

² M. Mniszech, *Myśli Względem Założenia Musaeum Polonicum*, Warszawa 1775.

³ Tamże, s. 1–2.

⁴ Muzeum to powstało w 1903 r., choć idea jego powołania pojawiła się już pod koniec XIX w. Więcej na temat historii Polskiego Muzeum Szkolnego we Lwowie zob.: L. Kudła, *Powstanie i działalność Polskiego Muzeum Szkolnego we Lwowie (1903–1914)*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historica” 2010, t. 9, folia 78, s. 78–84; A. Knot, *Polskie Muzeum Szkolne we Lwowie*, „Minerwa Polska” 1927, nr 2, s. 167–171.

⁵ Już pod koniec XIX w. działacze oświatowi próbowali utworzyć Muzeum Szkolne w Warszawie, jednak z powodu braku środków materialnych pomysłu tego nie udało się wówczas zrealizować.

⁶ Samuel Dickstein (1851–1939) – matematyk, pedagog, wydawca, historyk matematyki. Pracował jako nauczyciel w warszawskich szkołach, a następnie sam prowadził gimnazjum realne. Był także współorganizatorem i wykładowcą Towarzystwa Kursów Naukowych. Ponadto w latach 1888–1939 wydawał czasopismo poświęcone matematyce i fizyce pt. „Prace Matematyczno-Fizyczne”. Był także współzałożycielem Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem. Inicjator powołania polskiego Muzeum Pedagogicznego; zob.: *Dickstein Samuel*, <https://sztetl.org.pl/biogramy/2452-dickstein-samuel> (dostęp: 17.12.2021).

⁷ Jan Hellmann – pedagog. Pierwszy naczelnik utworzonego w 1920 r. Wydziału Szkół Specjalnych przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Autor publikacji z zakresu pedagogiki.

tyczne do wszystkich przedmiotów nauczanych w ówczesnych szkołach elementarnych i średnich⁸.

Dalszy rozwój muzeów szkolnych został zahamowany przez wybuch I wojny światowej, a następnie zniszczenia poczynione w wyniku II wojny światowej. Pierwszą powstałą w Polsce Ludowej placówką, której ekspozycja prezentowała dzieje szkolnictwa, było Muzeum Pamiątek Nauczycielskich w Bydgoszczy, które rozpoczęło swoją działalność w 1979 r. Po sześciu latach działalności przyjęło ono nazwę Muzeum Oświaty. Kolejną tego typu placówką było powstałe w 1980 r. Muzeum Małachowianki w Płocku. W muzeum tym zaprezentowano dzieje najstarszej szkoły średniej w Polsce – Liceum Ogólnokształcącego im. Marszałka Stanisława Małachowskiego, które jest spadkobiercą wcześniejszych tradycji oświatowych, począwszy od szkoły przy kapitule św. Michała⁹. Z kolei w 1983 r. otwarto Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej¹⁰.

W latach osiemdziesiątych XX w. pojawił się także pomysł powołania do życia muzeum, w którym przedstawiono by historię gdyńskiej oświaty. Konkretnie kroki w kierunku utworzenia placówki podjęto w 1988 r. Głównym inicjatorem utworzenia muzeum był Henryk Antoniewicz¹¹. Był on związany z gdyńską oświatą już od roku 1957, kiedy to rozpoczął pracę jako nauczyciel-instruktor w Młodzieżowym Domu Kultury (MDK). Ponadto angażował się on także w działalność społeczną oraz kulturalną miasta, a także uczestniczył w pracach Komisji Historycznej ZNP, gdzie współpracował m.in. z Piotrem Cieślewskim¹². Owocami tej współpracy były np. tablice upamiętniające gdyńskich nauczycieli poległych w czasie II wojny światowej, publikacje książkowe, a także wystawa poświęcona historii gdyńskiego szkolnictwa i martyrologii gdyńskich nauczycieli. Jak podaje sam Henryk Antoniewicz, wystawa ta cieszyła się dużym zainteresowaniem, co utwierdziło go w przekonaniu o potrzebie powstania muzeum upamiętniającego dzieje oświaty w Gdyni.

---

⁸ A. Tolysz, *Muzea Szkolne w Królestwie Polskim – rozpoznanie problematyki*, „Muzealnictwo” 2018, nr 59, s. 41–43; A. Głowacka, *Z dziejów polskiego muzeum szkolnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Biblioteka” 1966, nr 6/61, s. 3–27.

⁹ Więcej o historii Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Małachowskiego zob.: <https://mazowsze.szlaki.pttk.pl/201-pttk-mazowsze-szkola-malachowianka> (dostęp: 19.12.2021).

¹⁰ Więcej o Muzeum Oświaty w Bydgoszczy zob.: <https://muzeum.pbw.bydgoszcz.pl> (dostęp: 29.9.2021); więcej o Muzeum Małachowianki w Płocku zob.: <http://malachowianka.edu.pl/index.php/muzeum-i-archiwum/> (dostęp: 29.9.2021); więcej o Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej zob.: http://pbw.lodz.pl/muzeum_historia.html (dostęp: 29.9.2021). Wszystkie te muzea działają do dziś.

¹¹ Księga Gdynian, Rodzina Antoniewicz, <https://www.gdynia.pl/o-gdyni/ksiega-gdynian,3577/antoniewicz,365393> (dostęp: 29.9.2021).

¹² Piotr Cieślewski był członkiem Komisji Historycznej działającej w gdyńskim oddziale Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Muzeum tworzone pod auspicjami Miejskiego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół w Gdyni (MZEAS)¹³. W zamyśle miało ono nie tylko prezentować przeszłość gdyńskiego szkolnictwa, lecz także współczesne prace uczniów i nauczycieli. Ponadto planowano, że będzie to miejsce pracy Komisji Historycznej ZNP.

Siedzibą muzeum miał stać się dawny, pochodzący z XIX w. budynek szkolny zlokalizowany w Gdyni Chyloni przy ul. Lubawskiej 4, stojący tam do dziś. Aby jednak muzeum mogło rozpocząć tam swoją działalność, konieczne było przeprowadzenie kompleksowego remontu¹⁴. Ostatecznie jednak po nieudanym zabieganiu o remont bądź pozyskanie innego budynku, a także dodatkowe etaty dla placówki, na początku lat dziewięćdziesiątych muzeum uległo likwidacji. Zbiory zebrane w trakcie przygotowywania do jego otwarcia zostały przekazane wówczas do Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku, Muzeum Miasta Gdyni, a część z nich pozostała w gdyńskim oddziale ZNP. Materiały te przechowywane są w tych instytucjach do dziś.

Fot. 1. Gmach przy ul. Lubawskiej 4 w Gdyni Chyloni
(źródło: Muzeum Miasta Gdyni, Zbiory Muzeum Historii Szkolnictwa w Gdyni,
Materiały historii Muzeum Szkolnictwa, bez sygnatury)

¹³ Umowa o pracę na stanowisku starszego specjalisty kierującego Muzeum Historii i Szkolnictwa została zawarta pomiędzy Henrykiem Antoniewiczem a Miejskim Zespołem Ekonomiczno-Administracyjnym Szkół w Gdyni; Związek Nauczycielstwa Polskiego oddział w Gdyni, Muzeum Szkolnictwa w Gdyni, Umowa o pracę zawarta w dniu 01.09.1988 r., sygn. 016/0162, b.p.

¹⁴ Dokładna historia tworzenia Muzeum Szkolnictwa w Gdyni nie jest znana, ale można przypuszczać, że działało ono jako muzeum w organizacji tj. nowo powstałe muzeum, które dopiero przygotowuje swoją wystawę stałą.

Pośród materiałów, które trafiły do Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku (PBW), odnaleźć można głównie księgi pamiątkowe oraz kroniki, a także liczny zbiór fotografii – większość z nich dokumentuje historię Młodzieżowego Domu Kultury w Gdyni. Prócz dokumentacji pisemnej i fotograficznej do PBW trafił zbiór proporczyków z gdyńskich szkół i innych polskich i zagranicznych instytucji czy organizacji. Ponadto do zasobu PBW przekazano dwa egzemplarze przedwojennego czasopisma wydawanego w Wilnie pt. „Sprawy nauczycielskie”¹⁵. Jednym z ciekawszych obiektów, jakie trafiły do PBW, jest album z Sesji Miejskiej Rady Narodowej poświęconej oświacie, która odbyła się 17 grudnia 1960 r. Folder ten zawiera infografiki prezentujące dane dotyczące m.in. rozmieszczenia szkół na terenie poszczególnych dzielnic Gdyni, liczby nauczycieli zatrudnionych w gdyńskich szkołach z uwzględnieniem kwalifikacji zawodowych, wysługi lat czy płci, a także absolwentów zarówno szkół podstawowych, jak i liceów. W zbiorze znajduje się także praca magisterska pt. „Analiza relacji i przydatności programów wychowania fizycznego w Zasadniczej Szkole Budowy Okrętów Stoczni im. Komuny Paryskiej Dla Pracujących w Gdyni”¹⁶.

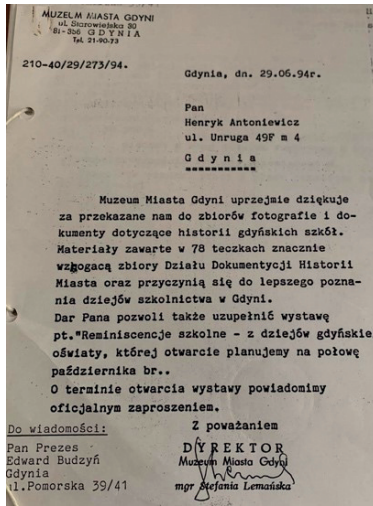
Z kolei do Muzeum Miasta Gdyni trafiły materiały dokumentujące historię poszczególnych gdyńskich szkół oraz zasłużonych nauczycieli – zwłaszcza tych poległych w czasie II wojny światowej. Jest to siedemdziesiąt osiem teczek zawierających materiały z niemalże wszystkich istniejących wówczas w mieście szkół. W teczkach tych znajdują się m.in. fotografie przedstawiające uczniów i nauczycieli, a także różne szkolne uroczystości. Materiałami, które doskonale pozwalają prześledzić stopień rozwoju poszczególnych szkół, są znajdujące się w niektórych teczkach ankiety. Zawierają one pytania dotyczące danej szkoły, tj. rok założenia, kierownicy szkoły, liczba nauczycieli, warunki lokalowe, liczba uczniów w dniu otwarcia szkoły, lokalizacja, wyposażenie szkoły (gabinety specjalistyczne, biblioteka, pomoce naukowe), działalność drużyn harcerskich czy akcje dożywiania dzieci. Na końcu ankiety znajduje się także pytanie o fotografie oraz dokumentację odnośnie do danej szkoły, jaka jest w posiadaniu respondenta¹⁷. Dodatkowo w teczkach można odnaleźć wycinki prasowe czy dokumenty dotyczące nadania imienia szkole¹⁸.

¹⁵ „Sprawy Nauczycielskie” nr 10 z 1933 r. oraz nr 1 z 1934 r.

¹⁶ Z. Matejko, *Analiza relacji i przydatności programów wychowania fizycznego w Zasadniczej Szkole Budowy Okrętów Stoczni im. Komuny Paryskiej Dla Pracujących w Gdyni*, praca magisterska napisana pod kierunkiem doc. dr. Michała Niewiadomskiego w Instytucie Wychowania Fizycznego i Rekreacji Ruchowej.

¹⁷ Najpewniej ankiety te były wypełniane przez szkoły jeszcze przed przekazaniem pozostałych materiałów do tworzonego muzeum.

¹⁸ W 1994 r. Muzeum Miasta Gdyni stworzyło wystawę pt. „Mój pierwszy elementarz – z dziejów gdyńskiego szkolnictwa” zob.: B. Mikołajczuk, *Mój pierwszy elementarz – z dziejów gdyńskiego szkolnictwa. Wystawa*, Gdynia 1994.

Fot. 2. Pismo dotyczące materiałów przekazanych przez Henryka Antoniewicza do Muzeum Miasta Gdyni, 29 czerwca 1994 r. (źródło: Związek Nauczycielstwa Polskiego oddział w Gdyni, Muzeum Historii Szkolnictwa w Gdyni, sygn. 016/0162, b.p.)

Natomiast w gdyńskim oddziale ZNP pozostał dość zróżnicowany zbiór materiałów głównie dotyczących martyrologii gdyńskich nauczycieli oraz historii sekcji emerytów i rencistów ZNP. Ponadto znajdują się tam pisma branżowe tj. „Związkowy Biuletyn Prawno-Organizacyjny” czy prace magisterskie dotyczące dziejów Związku¹⁹.

Fot. 3. Odcisk pieczęci Muzeum Historii Szkolenictwa w Gdyni z błędem ortograficznym na jednym z dokumentów przechowywanych w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Gdańsku (źródło: PBW, Materiały Muzeum Historii Szkolenictwa w Gdyni, bez sygnatury)

Charakterystycznym znakiem, po którym można rozpoznać materiały należące niegdyś do muzeum, jest odcisk pieczęci. Zawiera ona błąd ortograficzny, polegający na dodaniu niepotrzebnej litery w nazwie placówki „Muzeum Historii Szkolenictwa w Gdyni”.

¹⁹ A. Ćwielong, *Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego na terenie Gdyni w latach 1955–1969*, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. Klemensa Trzebiatowskiego na Uniwersytecie Gdańskim, Gdańsk 1979; T. Fiedorowicz, *Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego w Gdyni w latach 1945–1956*, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. Klemensa Trzebiatowskiego na Uniwersytecie Gdańskim, Gdańsk 1979.

W zbiorach tworzonego Muzeum Szkolnictwa prócz dokumentacji znajdowały się także obiekty muzealne, lecz niestety ich dalsza historia nie jest znana. Przypuszczać można, że w większości po likwidacji muzeum przekazane zostały one z powrotem do darczyńców, czyli w tym przypadku w większości do szkół.

Pomimo że muzeum uległo likwidacji, pozostałe po nim materiały stanowią cenne źródła pozwalające na przynajmniej częściowe odtworzenie historii gdyńskiej oświaty, począwszy od etapu uruchamiania pierwszych szkół w mieście, przez czas II wojny światowej, aż po lata osiemdziesiąte XX w. Jednak, aby odtworzyć historię gdyńskiej oświaty, niezbędne są także inne źródła zachowane we wspomnianych w tekście instytucjach, tj. gdyńskim oddziale ZNP, Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Gdańsku oraz Muzeum Miasta Gdyni, a także materiały zgromadzone w archiwach.

W ZNP prócz materiałów zebranych w trakcie działania Muzeum Szkolnictwa w Gdyni znajdują się głównie dokumenty związane z funkcjonowaniem związku. Są m.in. protokoły z posiedzeń członków gdyńskiego oddziału ZNP czy dokumenty o charakterze statystycznym np. arkusze sprawozdawcze, w których podawano liczbę nauczycieli przynależnych do Związku w poszczególnych szkołach, a także choćby kroniki chóru nauczycielskiego działającego przy ZNP. Jednak informacje zawarte w tychże dokumentach pozwalają nie tylko na prześledzenie historii związku, lecz także sytuacji w gdyńskim szkolnictwie (problemy, z jakimi borykali się wówczas nauczyciele, akcje strajkowe, działalność pozalekcyjna nauczycieli itd.).

Z kolei w Muzeum Miasta Gdyni prócz spuścizny po Muzeum Szkolnictwa zachowały się fotografie dokumentujące życie poszczególnych gdyńskich szkół (np. rozpoczęcie roku szkolnego, akademie i występy organizowane w szkołach itp.), a także pojedyncze kroniki szkolne oraz zbiór różnorodnych dokumentów tj. legitymacje szkolne, legitymacje członkowskie ZNP, sprawdziany szkolne. Są to jednak materiały szczątkowe, które mogą posłużyć tylko jako źródła uzupełniające w badaniach historii gdyńskiej oświaty.

Natomiast w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Gdańsku prócz opisanych w tekście materiałów przekazanych po zakończeniu działalności Muzeum Szkolnictwa, zachowały się także wspomnienia i życiorysy nauczycieli pracujących w gdyńskich szkołach, a także prace dyplomowe opisujące historię lokalnego szkolnictwa oraz pokaźny księgozbiór literatury przedmiotu.

Jak wynika z powyższego opisu, materiały będące spuścizną po Muzeum Szkolnictwa w Gdyni stanowią cenną część zasobu instytucji, do których zostały przekazane. Zaznaczyć należy także, że jednym z podstawowych źródeł do badań historii gdyńskiego szkolnictwa są dokumenty wytworzone przez lokalne władze oświatowe. Archiwalia takie zgromadzone zostały w Archiwum Państwowym w Gdańsku (akta Kuratorium Okręgu Szkolnego

Gdańskiego w Gdańsku²⁰, Kuratorium Okręgu Szkolnego przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej²¹ czy Kuratorium Oświaty i Wychowania przy Urzędzie Wojewódzkim²²), a także w jego gdyńskim oddziale (akta Inspektoratu Szkolnego w Gdyni²³, Wydziału Oświaty Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gdyni²⁴). W Archiwum Państwowym w Gdańsku Oddział w Gdyni nie zachowały się jednak materiały organu nadzorującego lokalną oświatę po 1973 r. – Wydziału Oświaty i Wychowania przy Urzędzie Miejskim²⁵. Stąd wszelkie inne zachowane źródła pozwalające na zbadanie gdyńskiej oświaty w ostatnich dekadach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz pierwszej dekadzie po roku 1989 są niezwykle cenne. Wspomnieć należy również, że materiały stanowiące spuściznę po Muzeum Szkolnictwa w Gdyni można wykorzystać jako źródła do zbadania fragmentu historii rozwoju lokalnego muzealnictwa.

Bibliografia

Materiały archiwalne

Archiwum Państwowe w Gdańsku (akta Kuratorium Okręgu Szkolnego Gdańskiego w Gdańsku, akta Kuratorium Okręgu Szkolnego przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, akta Kuratorium Oświaty i Wychowania przy Urzędzie Wojewódzkim); Oddział w Gdyni (akta Inspektoratu Szkolnego w Gdyni, akta Wydziału Oświaty Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gdyni, Urząd Miejski w Gdyni).

Muzeum Miasta Gdyni, Zbiory Muzeum Historii Szkolnictwa w Gdyni, bez sygnatury.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku, Zbiory Muzeum Historii Szkolnictwa w Gdyni, bez sygnatury.

Związek Nauczycielstwa Polskiego oddział w Gdyni, Muzeum Historii Szkolnictwa w Gdyni, sygn. 016/0162.

Opracowania

Ćwielong A., *Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego na terenie Gdyni w latach 1955–1969*, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. Klemensa Trzebiatowskiego na Uniwersytecie Gdańskim, Gdańsk 1979.

Fiedorowicz T., *Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego w Gdyni w latach 1945–1956*, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. Klemensa Trzebiatowskiego na Uniwersytecie Gdańskim, Gdańsk 1979.

Głowacka A., *Z dziejów polskiego muzeum szkolnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Biblioteka” 1966, nr 6/61, s. 3–27.

---

²⁰ Kuratorium Okręgu Szkolnego Gdańskiego w Gdańsku – zespół nr 1178.

²¹ Kuratorium Okręgu Szkolnego przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku – zespół nr 1280, seria 14.

²² Kuratorium Oświaty i Wychowania przy Urzędzie Wojewódzkim – zespół nr 2375.

²³ Inspektorat Szkolny w Gdyni – zespół nr 745.

²⁴ Wydział Oświaty Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gdyni – zespół nr 22, seria 4.

²⁵ Urząd Miejski w Gdyni – zespół nr 429.

- Kalendarium ZNP Oddziału w Gdyni, pod red. M. Wiśniewskiego, E. Biernackiej, Gdynia 2018.
- Knot A., *Polskie Muzeum Szkolne we Lwowie*, „*Minerwa Polska*” 1927, nr 2, s. 167–171.
- Księga Gdynian, Rodzina Antoniewicz, <https://www.gdynia.pl/o-gdyni/ksiega-gdynian,3577/antoniewicz,365393> (dostęp: 29.9.2021).
- Kudła L., Powstanie i działalność Polskiego Muzeum Szkolnego we Lwowie (1903–1914), „*Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historica*” 2010, t. 9, folia 78, s. 78–84.
- Matejko Z., *Analiza relacji i przydatności programów wychowania fizycznego w Zasadniczej Szkole Budowy Okrętów Stoczni im. Komuny Paryskiej Dla Pracujących w Gdyni*, praca magisterska napisana pod kierunkiem doc. dr. Michała Niewiadomskiego w Instytucie Wychowania Fizycznego Rekreacji Ruchowej.
- Mikołajczuk B., *Mój pierwszy elementarz. Z dziejów gdyńskiego szkolnictwa. Wystawa*, Gdynia 1994.
- Mniszech M., *Myśli Względem Założenia Museum Polonicum*, Warszawa 1775.
- Tołysz A., *Muzea Szkolne w Królestwie Polskim – rozpoznanie problematyki*, „*Muzealnictwo*” 2018, nr 59, s. 41–43.

Anna Siekierska

Spuścizna pewnej idei... Zbiory Muzeum Historii Szkolnictwa w Gdyni (1988–1994)

Streszczenie

Artykuł prezentuje materiały pozostałe po Muzeum Historii Oświaty w Gdyni, które bez powodzenia próbowano otworzyć pod koniec lat osiemdziesiątych XX w. Źródła wytworzone w trakcie przygotowań do otwarcia muzeum zachowały się w trzech instytucjach na terenie Trójmiasta. Należą do nich Muzeum Miasta Gdyni, gdyński oddział Związku Nauczycielstwa Polskiego oraz Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku. Pośród materiałów tych odnaleźć można różnorodne archiwalia od dokumentów przez druki ulotne aż po fotografie.

Słowa kluczowe: muzea, muzealnictwo, szkolnictwo, oświata, Gdynia

Anna Siekierska

The legacy of a certain idea... The collection of the Education History Museum in Gdynia

Abstract

The paper presents the remaining materials from the Education History Museum in Gdynia, whose opening was planned in the late 1980s, but with no success. The source materials created in preparation for the opening of the Museum survived and are kept in three institutions in the Tri-City: the Gdynia City Museum, the Gdynia branch of the Polish Teachers' Union, and the Regional Educational Library in Gdańsk. The various archival materials include documents, pamphlets, and photographs, among others.

Key words: museums, museum studies, education, Gdynia